

50 У ЕВРОПИ

1925-1929

Излишно је свако потврђивање уметности. Ако она ипак постоји без наше воље или против наше воље то није доказ да она може постојати за себе или још мање да може бити извесан циљ.

Звездан Вујадиновић.

Ускоро невидљиви ветар који ми не осећамо, расплета њену дугу бакарну косу. Допире до наше санте, обвија нас са свих страна, гуши нас већ. Затварамо очи и плачемо од изненадног неког мира, који нас осваја усред ове тоталне катастрофе...

Душан Матић.

Звоне погледи поплочаним вечерима неверства из мраморне тишине у бела оглашења за лудом звездом хајдемо.

Слободан Кушић.

Колико жарких чекања сенком у студентском предграђу за ову љубав за другарско руковање у болничким прозорима крај ове заборављене прозе.

Бранко Миловановић.

ДЕЦЕМБАРСКА СВЕСКА

50 У ЕВРОПИ

РЕДАКЦИЈА И УПРАВА
Курсулина ул 40.

Уредник:
ЗВЕЗДАН ВУЈАДИНОВИЋ

Авантура духа.

Je n'aime, bien entendu, que les choses inaccomplies, je ne me propose rien tant que de trop embrasser. L'eternité, la diminution seul sont de terres. Et c'est assez, pour l'instant, qu'une si jolli ombre danse au bord de la fenêtre par laquelle je vais recommencer chaque jour à me jeter.

André Breton.

Они то никад не могу разумети. Ова присутност остаје неизвесна у водама једном већ мртвих очију. Спустиће се полако, по мојој личној моћи, откривајући изненада своју распевану вољу.... Приносећи своју руку ближе осећаше слабије куцање срца. Уверен потпуно у ову тајну, неизвесне ствари навлачим на своје очи, колико год пута запитао за њену истину. Тако увек иза лица окренутих свету ова мутна тајна, увек тајна. Ствари остају значајно место наше пажње, ту што као сенка лежи овај говор. Ако икад продужим писање, писаћу као смисао који разумем у говору једног пријатеља, смисао који он каже првом реченицом неосетан као крај времена што га откривају те избрисане речи тек у трећој. Време посећује нашу свест доцкан у тој тишини смирене пажње у том присуству сенке ове поезије без песника. (То је једно од несвесних оправдања и тај пут који је лабав и недовршен цртеж у овој нејасној свести). Тишина одавно под сенком носи те невидљиве гравуре.

Гоњен својом апсолутном свешћу¹⁾ Лотреомон корача, тако близу срцу, небу и стиху, преко своје личности и ове ноћи која гори мраком. Тамо ће те стићи пољубац овог стиха Пољубац или ватра. Не одвојена од сопственог живота та извесност духа просута је на сопствено лице, без покрета, то потајно и брзо оживљавање на овој ватри која спава, овом животу који спава. Ствари леже као крв и као мрље ту у смирености соба. Једна недовршена реч коју покушавам да искажем не може да буде никад довршена без покрета ових упијених облика што стоје грозно укочени.....

¹⁾ Ma poésie ne consistera qu'à attaquer par tout les moyens, l'homme cette bête fauve et le Createur, qui n'aurait pas dû engendrer une pareille vermine. Les volumes, s'entasseront sur les volumes, jusqu'à la fin de ma vie, et cependant l'on n'y verra que cette seule idée toujours présente à ma conscience.

Само сулуετε корака бљеште у тајнама које су наш сопствени живот. Књиге су значајне по горким опсесијама којима се иде у незавршену песму простора и слепило трајања.

Остаћемо неразумљиви свету увек ван страна литературе везане за стална издања неких жутих и зелених ревија. У овом тренутку ми осећамо колико смо удаљени од литерарне садашњице, јер више него икад, ушав својом индивидуалношћу у нераздвојну целину са духом ми смо на правом путу да заборавимо литературу.

Господо, револт који ћете сутра упутити против херојске помирености ових страна, биће одјек ваше сопствене беде пред скандалом који правимо од ваше мудрости.

Звездан Вујадиновић.

Буђење материје.

Сенка сам у чврстини тог ваздуха и само боја мојих очију остала је извесно иста. Мој отац јури кроз наше собе, скаче по креветима, који су размештени за спавање, да ме њихова белина готово боли, и са избезумљеним покретима држи бунтовничке говоре. Али га нико не слуша. У осталом ту сам само ја и са његових усана успева да се откине хиљаду пута поновљено: Не, ми нећемо да спавамо!

Али оно што смо са толико страха и беса чекали или желели, одиграва се у некој другој вароши где људи, срасли са земљом, повијају се као морско биље у дубинама неких циновских замисли. Та катастрофа која ускоро обухвата целу земљу, не спречава да се говор мог оца сада развија правилношћу водопада, способност коју нисам никад слутио код њега. Зидови моје собе одакле хоћу по сваку цену да се спасем, јер тако треба, грче се као руке дављеника. Али још увек опстоје. Најзад сам на улици, где се читаве куће сурвавају; али свуда је неподношљива тишина и као плишани фантоми, срушени зидови лете кроз дрвеће и људе који остају неповређени.

На santi сам леда, која јури по жељезничким шинама. Самном спасен на истој santi младић кога познајем али чије име не умет да кажем, објашњава се осмехом, кога се гадим могућност једне нове речи; али ми јуримо све даље, час кроз пашњаке, час кроз снежна поља, но извесно смо на недогледним висоравнима. На малим станицама, на којима се зауставља наш воз, као обично излазе и улазе путници. Ми настављамо пут. У суседном вагону пуно је путника, који су очигледно врло узнемирени, но ускоро једна жена, која нам је окренута леђима, али за коју позитивно знамо да је изванредно лепа, натапа нашу пажњу, моју и младићеву. Он престаје да ми објашњава и ми посматрамо са огромним интересом ту жену, мирну и непомичну међу путницима, које обузима све већа паника, јер катастрофа, од које изгледа да смо се ми једини били спасли, обузима у сулудом трку све кочнице овог леденог воза. Ускоро невидљиви ветар, који ни не осећамо, расплета њену дугу бакарну косу. Допире до наше сante, обавија нас са свих страна, гуши нас већ. Затварамо очи и плачемо од изненадног неког мира, који нас осваја усред ове тоталне катастрофе, и ми љубимо, ту косу, дугу, бакарну, дивну, дивљу, горућу, горку косу непомичне жене, чији лик нећемо никада угледати, а за који апсолутно знамо да је неутешно леп и леден.

Душан Матић.

По мермерним зидовима босе ноге
и нечујно шапутање у ноћи
неко шапутање идеја кроз пустош живота
пољубац скота висине убица
то ногу босу краси златна гривна

гилотина или дете блата у игри крокодила
распиње олуина са свију страна
ја се чврсто држим за вреле груди земље
за нежне змијске ватрене груди њене

зар ја нисам никад био сама лава
зашто се чудим мирисима Индије
и ја сам светлост и брзи воз у тунелу

Љубивоје Јоцић

ЗА ОВЕ ВОДЕ ПОДСВЕСНОСТИ, ЗА ОВУ КРВАВУ
НЕВИНОСТ. ПА ИПАК ОГЛЕДАЛО НАШЕ.

З. В.

И над овим...

15. октобар 1928. год.

Пустимо белог коња нек гази воду растопљених нада
Звоне погледи поплочаним вечерима неверства из мраморне тишине у бела оглашења за лудом звездом — хајдемо..!
Под сваким дрветом плаче по један сребрни друг.
Пред овим пролазником изгубисмо оне црне асфалтске
очи слепа безочност, замном су стазе
 октобар,
 статуа плаче...

Плаве јој очи пуне срме на мени, грчим их, рида подручје.
Изгоне слушне дрхтаје ноћи нагих жена

на белим путањама ходова сене
 на пољу
 уклете бајке на ветру,
скрхани грамзиви врхови јече.
Статуа пева!

Скоро уморни навиру бледи колотови, ноћи звукова, шуме
хорови мојих руку.

Бежимо...! Бежимо...!

Видиш ли те зрачнике зоре?

*

Београде, зашто твоји прозори стрељају у лице кад про-
ђем, украдох ли им сан прошле јесени кад сам певао?

Овде је још октобар.

Слободан Кушић.

За Рамону драги Звездане.

Угасио сам чекање као свећу. Отишао бих и не бих се осврнуо са новембром у очима да кристалом сна овај град претворим у мермерну коцку. Заборављеним панонским друмова ветровима заказаним тамо у тачно одређено време невиђеном тебе низ воду као јесен остављена у првој крчми. О бела моја РАМОНА, колико жарких чекања сенком у студентском предграђу за ову љубав за другарско руковање у болничким прозорима крај ове заборављене прозе.

Пролазе незнани под мрежом на обалама изгубљени да ли су то били они? Ко? На развојима болестан од борове висоравни чујеш ли како пролазе РАМОНА, пролазе ходом великих киша кораци собама заспали због сенке уморан у ову јесен. Над прозором усидрена сазвежђа улицама црвени пожари афиша кроз вене луком прекинути одблесци над нама фата моргана ове лудачке и апокалиптичне љубави.

За нама фарови шаљу беле поздраве.
Атлантик јутрос плав од зоре твојих очију

На 35' с.ш. антена јарбола, чујеш ли 9 × м (м, м, м, м, м, м, м, м, м, м.) Опесте Нитита. Нитита Сокомба! у лампи радиоапарата ову тугованку кроз космос! у остављеној луци срео сам га заборављени хавајски сликар на првој страни у опијумској празнини дана на Темзи, поздравио махањем руке у улици твојих очију. Пролази раширених руку као путоказ.

Ово пријатељство започето авантуром округлог стола увече тужних због плаве магле чајева и заборављени од РАМОНЕ, води ли путевима изгубљеним у зору. Заборављен од Рамоне! Уосталом никад није ни знала за мене у лутању после 14. повратка на Фарска острва. Ипак драги пријатељу реците РАМОНИ за овај мистицизам северних вода под поларном светлошћу и за моје стаклено око другог крманаша. На овој последњој пијаној лађи чекамо узнемирену ноћ повратка.

Јуче смо вам послали извод из дневника капетана Wood-а у коме спомиње РАМОНУ виђену 1797. у заливу Св. Августа североисточно од Белог Светионика.

Болестан већ два дана, грознице пространих вода, заборављен на палуби, за ову звездану сенку морнара луталица, Колико РАМОНА, бачених ленгера, за руке црне ове, за беле очи старих крмара. РАМОНА где си! Рамона! Рамона! Рамона!

Увек ме потсети алегорија великих киша на ово зрочно путовање куда? 3 корака од чекања. Чувај се плавог Фантома увече под светиљкама чије су очи скандиновсим луталицама морепловцима и гусарима претсказивале југоисточни ветар. Заборави свитање улица, ову сенку ноћи у избледелим контурама катедрала, ово аскетско и револуционарно одрицање на мостовима, ове облаке митске и беле пратиоце куда? Тужним корацима болничких ходника, косама боје кестена, застајањем, овим бежањем од себе, заборављањем сенки, осмехом некада плавих очију, за Рамону, драги Звездане, поздрављам Вас

Бранко Миловановић

За која торч Отисна земља

Б. Миловановић

СТАЛО МИ ЈЕ ДО ОВОГ ПРЕДКОРАЧЈА ДО ОВОГ
ТАПКАЊА, ДО ОВОГ ГИБАЊА ЗА СВАНУЋЕ НИ-
КОГА И НИЧЕГА,

С. К.

Ако какав амбициозан човек жели да једним ударцем револуционише цео свет људске мисли и осећања даје му се прилика. Пут који води бесмртној слави пружа се право пред њим, отворен и без препрека. Било би му довољно, збиља, да напише и публикује једну веома малу књигу чији би наслов био прост и састављен од малог броја врло изразитих речи: — моје разголићено срце. Али је важно пре свега да се ова мала свеска утркује у искренности са својим насловом.

Али, у пркос луде жеђи за славом која карактерише већину представника човечанства заиста је невероватно да се није, међу толиким људима који се при свем том не брину баш ништа о томе како ће се мислити о њима после њихове смрти, нашао ниједан толико храбар и смео да напише ову тако малу књигу? Да је напише кажем! Јер има хиљадама особа које, када би дело било готово, почеле би да се смеју као луде, ако би им се рекло да ће им публикување ове књиге сметати у животу, и које не би могле ни да схвате зашто би имале да се противе њеном публикувању после њихове смрти. Али написати ту малу књигу, ево где је велика тешкоћа. Нико се не усуђује да је напише. Ниједан човек неће се никад усудити да је напише. Нико не би ни знао да је напише, чак и када би се усудио, Хартија би се грчила и горела при најмањем додиру његовог пламеног пера.

Едгар По.

Реџин Валали

(Одломак из романа)

Месец и један дан, дакле 31 или 32, трајао је наш одлични лов. Над њим је лебдео ваздушно оцртани крст, којим нас је пре поласка од свега зла и напасти ослободио величанствени поп Меркурије. Кад ово пишем, он се већ неколико недеља налази на крилу Господњем, жалећи у том дивном часу стрпљења што не постиже на земљи човекољубиву невиност и часан наслов игумана.

Да ли да опишем тај крст? Да ли да опишем тог на крилу божјем седећег попа? Напротив, много је богу угодније да опишем историју првог уловљеног москита из племена Алфа-Хиос, који се поносно срзоао у замку, а затим непосредно пред ропством рекао мудрим флексатонским гласом:

— Ја се зовем Реџин Валали, краљ племена Алфа-Хиос!

— Амин и свака част — рекао сам предострожно.

Било је очигледно да ме је хтео преварити на грансењерску болеливост, као да је хтео, сем тога, пркосно за степен више:

— Врло важно, господине! Моја је дужност као првог ратника да први и погинем. Сеците!

Требао сам из учтивости тада да кажем:

— Хвала, милорде, тај ми се дивни обичај вечног првенства понајвише допада. Неоспорно, ваш морал је на високом степену. Лезите дакле под нож!

Учинио ми се диван тај Реџин Валали већ раније. На челу прве чете, првог батаљона, прве ваздухопловске ескадре он је стајао горд као велики Кин-Камелеон. Има гордости која се величанствено поштује. На пример дим луле од морске пене. На пример дубок металан тон старог црквеног сата. На пример сигнал за узбуну. На пример талас. На пример први пев пролетње салате. На пример примерни аласи. И, ето, ласо!

Зашто сам са дубоким намерама искрености имао вољу да дам у име својих фабрика овакав експозе:

— Господо пилоти, ваздухопловци племена Алфа-Хиос! Ја вас обожавам као ребус кога никада не читам. Као машиш саоплаулитански. Као Шелов бензин за тровање младих мачора. Тако вас волим. Волимо, да исправим у име нашега труста. Поздравимо бога у његово име!

Исплазивши обазриво језик да полижем мало лепљиве материје са гумиазираног мрежастог вела, дође ми да наставим:

— Ми ето нећемо да вас убијамо. Срамота би била за нашу цивилизацијом балзамовану и импрегнирану снагу. Али само требамо вашу ратну спремину: аероплане и митраљезе. Од њих, због њих постоје наше фабрике. Ако се каже супротно од овога ми то зовео софизам, да не изразим другу глупост. Ми нисмо ништа криви, што су ваша ратна

крила уско везана, кажу, зарасла за тела ваших бораца. Ми нисмо криви што вам се у слезину вашу укотвише митраљеи и меткови. Ко је, до ђавола, извршио тако глупу монтажу оружја. Каква база, молим вас, признајем савршенство, али, господо, пронађите серум, који ће вас спасти кад вам се откине оружје са живог мяса. Зар имате тако мало мануелних ленштина да нема ко да пронађе тај спасоносни арбитражни серум. На пример калцијев сулфат са нитроглицерином, кондензованим у арсенику са калијем. На пример екстракт бромбизмута са хидрогеничним магнезијем. На пример »пулвус микстус аб ордине хлори«. На пример »сицилиум антитоксикатум«. На пример »хидраргирум кум неотропино дестилато«. Према увиђавности мојој, на слеђеној од предака, могао бих да вам дадем времена, рецимо пола године, да у вашим лабораторијама испитате ове хемичке случајности, и да организујете обавезно спасење вашег тела. Ја бих пристао да то одмах учиним, ако примите извесне услове гарантоване у међународном праву.

Знам да би Реџин Валали ритерским флаголетом рипнуо:

— Извините витеже, али ми не примамо милости. Она је сувишна јунацима без мане и порока.

Зато нисам ништа од тога ни рекао, него се благо насмејао као сваки добро васпитани свирепи државник.

Тако ми, од размишљања, прснуше на темену армиране траверзе од целуоида које ме спасавају од налета ултравиолетних зрака.

Како се губи свест
у нашим цаковима са
вентилаторима.

Треба да испричам и то, како сам се добро осећао, кад је улетео у онај мали цак, који се тако дивно пружио у мојој руци. То је у ствари био више него један цак. То су, за њега била наркотична вешала. И то, рафинована, гарантирана нашом умесном фабрикацијом, вешала са уживањима, првокласним дакако, веома добро расположеним за умртвљивање помоћу магнезијева арсеника. Веома похвално за оне који настоје да се баве апсурдима и проблемима са завршетцима да изразе чак и ток крви, ако је то некоме потребно. Тај цак био је исто што и крвоток. То јест благо умирање, као од случајног набујавања вена. Набујавање, међутим, није постојало у тако великим количинама, као што се у први час мислило. Тим више, што су у нашој азбуци нађена слова и за те нумизматичке изреке као што је априоритет. По некад, кад смо добро расположени, дира нас тај априоритет као блага четка преко носа. Злурато ћемо се насмејати али четка остаје четка. Чак се смеје нашем исмејавању. И нимало се не буни, када га у томе исмејавању затекнете до благог бога мило. Он ће да се разведри као огромним громом ошинута гломазна гора. И бићете узајамно срећни. Чак сувише срећни. Можда до благодарности срећни.

Драган Алексић

Пуне су очи ноћи
Пуне су ноћи тог грозног црног мяса људског
У тој узалудној чаши где смо ми само живац ватре
У барци пуној крви кад пева најзад голуб први
Њихову светлост дај ми за врући врисак ових звезда

а ја ћу ти дати парче по парче наше лажи
а ја ћу ти дати прегршт по прегршт ове неме страсти
а ја ћу ти дати капљу по капљу ове мртве дражи

За кап ватре

У којој земљи без сенке никле су твоје очи
Јер нигде сломљена тишина није додирнула то-
лико тело
Нити је други пламен обузео те распеване ноћи
У дубинама алге где пратиће ме увек ова чулна магла.

За целу бајку што није био живот
Дао бих све речи што нису ни тајна, ни магла
Све редом падаће мирис звезда стаблом жеђи
За нечујне птице што обродиће ми стравом.

О да су ти сви трагови и ова слабост рекли
Да су ти дани и осмех тајанствени као вода
Да си та вода где ћу овлажити чело
Ти, у једној веђи јутро, а у другој вече.

За руке, луде ове руке, за црне, за вреле, сумор-
не руке
Само си мир, само рањена звер даљине
На делим те више од вере мојих трепавица
Авет или мрамор, за кап ватре у свим сновима.

Душан Матић.

Из корака мене.

Под тобом
над тобом
са тобом
за тобом
уваек ти?

Поред тебе
више тебе
испред тебе
иза тебе
Зашто... ти?

Обећао си ми да ћеш ми поклонити све твоје звуке
крај мене —

Зашто?

Знамења су досадна у ове сумњиве вечери — плаве
пруге на твојем образу радост су мени за прегнућа, нечија
сребрна потковица.

Био си ми пријатан као порцулански кинез — а сада...

Памтиш ли оне мени 727 бескрајно плавих, плавих, љубичастих,
жутих златних торњева забодених у кулисе.

Зашто ти се сенка крије иза прозора кад те види.

На води, на зори.

Ипак си сребрн још увек као јесен, увек увече полифазан
као плакате, овде кокоте...

Зашто ти је запаљена радост под кожом кад певаш под
кејским липама?

Видим те још увек под мојим прозором!

Колико крвавих порођаја зоре по кутовима моје собе.

Зашто сви ви моји кораци, у доба залутало

мене
моје собе
обале
и риђе жене
јурите замном безциљно,
кржаве сцене

Идем да пољубим фењер у улици В...35 и да за први
савијутак преварим себе и сенку.

Досадни моји разуздани умори на овом болничком
платну. У осталом побећи ћу од првог пролазника на кога
наиђем као од египатског рељефа.

Слободан Кушић.

Trade Mark.

Једна ствар може и да не буде савршено успела на овоме путу који нигде не почиње а увек траје. Узнемирења и искуства на драгим лицима увек су иста. Наше учешће није мање трагично. Чак можемо да кажемо апсолутно идентично у овој катастрофи слуха на нечијем полуделом билу. Ако једанпут будемо неочекивано угушени од тих грозних речи измешаних овако неодређено и очајно моћи ћемо мирно да напишемо ту једну реч. Али да ли би ме икад задовољило ако би загризао том очекиваном идејом своје тело. Чему онда објашњења и заступања себе?

Излишно је свако потврђивање уметности. Ако она ипак постоји без наше воље, или против наше воље, то није доказ да она може постојати за себе или још мање да она може бити извесан циљ. Свако најновије име сувише је старо за данас. Бретон и његови пријатељи не остају више у нашем животу изузев само тих речи које су доживљене пре њих и које ће се доживети после мене, као трагови руку које се спасавају у мраку. принуђен сам да се одвојим од овога рукописа. Ако се пође даље видеће се да се ја несвесно одвајам од њега тиме што говорим о неком човеку или најзад што говорим вама. Важније је да ја верујем да је ипак написан један текст тамо где он заиста није написан.

Само то немоћно и споро капљање будноће, само та вечност преко уморних очију и топлих уста, речи Бодлерове које су спавале тако дуго у очима једног нашег песника; *J'ai, quaud a moi, si peu de goût pour le mond vivant, que, pareil a ces femmes sensibles et desoeuvrés, qui envoient, dit-on, par la poste leurs confidences a des amies imaginaires, volontiers je n'écrirais que pour les morts.*

Звездан Вујадиновић

DIESSEITIG BIN ICH GAR NICHT FASSBAR. DENN
ICH WOHNE GRAD SO GUT BEI DEN TOTEN WIE
BEI DEN UNGEBORENEN.

PAUL CLEE,

Запис о лудаку из Црвеног Клостера

Побожни живописац из тесног готског града или пустилов са друмова, женскар и развратник? Празно је и затворено за свагда над великим бивањем. Хоћења, узбуђења, радости и сумраци, само наслућени, прошли су без записа, јер ћуте упорно задржани дахови давних новембара, усамљени по тужним катедралама. Равнодушни према свему, стоје гротескни спомени о љубави, кравама и апостолима, отргнути из свога доба. Све једно би било да ма ко залута међу аркаде и тражи у попуцалој наслази расположења бившега Хуга Ван Дер Гуса.

Минијатурни град из молитвеника краљева и архиепископа. Бели зидови, куле, готски прозори, тесне улице, мрачни сводови. Гадна популација као код Боша. Гамижу дуке из библије, Саули и Давиди, солдати са Голгота, богородице и Магдалене, разблудне и кротке, без икакве свести о бесмртности. Све једно им је да ли ће ко забележити штогод и о њима, непознатим драгим знацима. Не слуте ништа о Олимпијади и радију, него слушају беседе по манастирима. Говори се само о вештини браће Ван Ек, о Рожеру Ван Дер Вајдену, о сколастици, о турнирима, о одвратном краљу Кралу.

Побећи из тога грозног круга у неке светле ширине, јесте мистериозно и императивно хтење, страно вама, о биргермајстери, златари, августинци и крчмари, иза којих су далеко пијана буђења и ведри заноси. Венчати се са дебелом плавом женом, коју ће славити многи познати, јести, пити, гледати кроз прозор, јахати мазге са женом за собом и умрети са причешћем у рукама, туђе је мени и без смисла.

Био је врло тужан, пљувао у жуте воде и шарао несвесно чудне фигуре.

Љубав се шири над ландима. Нешто драго ушњало се у душу и испуњава је огромном срећом. Плаве радости просуте су равницама и бреговима. Девице, ангели, пастири и пејсажи фламански причају о љупкој, незнаној жени. Како је дивно сањати о љубави, големој као ноћ над каналима Брига.

Много година после остаће спомен о прелепој, плавој жени. У кастелу арнолфиновом записаћу њен лик, који ће увек потсећати на пролеће и љубав нашу.

Б Е Л Е Ш К Е

СРПСКИ КЊИЖЕВНИ ГЛАСНИК

Српски Књижевни Гласник нема никакве нарочите одлике, јер рећи Милан Богдановић или Густав Крклец није ништа значајније него кад кажемо: С. К. Гласник има жуте корице. Сама општа депласираност С. К. Гласника утврђује нас у уверењу да је он данас ван дискусије.

А после ти „књижевници“ ти „интелектуалци“ исчезавају пред само једном реченицом Тристана Цара: Ја волим песништво само по ванлитерарном духу, који се из њега може развити.

Ми не тражимо од С. К. Гласника да се поправи, већ да престане да излази.

Г. МИЛАН БОГДАНОВИЋ

И г. Милана Богдановића не треба критиковати, треба га само одвојити од извесних ствари. Од нове уметности нарочито.

Његова личност остаје празна и једноставна са свим тим речима, проблемима, тенденцијама, објашњењима, обзирима. Као такав он се одушевљава нижим писцима. Зар то не доказује последњи његов покушај са предговором уз нови роман г. Ћосића. И зар то није у исто време доказ да г. М. Богдановић савршено ништа не разуме?

За г. Богдановића је нова уметност нешто сасвим страно, дакле противно његовом добром и тако поносном здрављу. Ипак њему то не смета да покуша узети учешћа у стварању наше нове уметности. У име чега г. Богдановићу? У име чега...?

БРАНИМИР ЋОСИЋ: ДВА ЦАРСТВА, РОМАН

Два царства најновији роман г. Ћосића никада није имао своје време. Што се тиче његове садашње актуелности у њу верује само г. Милан Богдановић. Невезан ни за какав уметнички обзир (да ли је по требно да кажемо да нема никакве везе са уметношћу) овај роман писан за масу и о маси близак је њеном узбуђењу и укусу.

Шта дакле, открива роман г. Ћосића у погледу самога писца, његове личности као носиоца чега интересантног и чега оправданог најзад? Једно је ипак несумњиво. Г. Ћосић је своју личну интелигенцију потпуно остварио и природно се везао за све оно што чини Два царства излишним, немогућим и апсурдним.

Чиме је оправдан овај роман?

3.

БЛАСНИК ЗА „50 У ЕВРСКИ“ ЗВЕЗДАН ВУЈАДИНОВИЋ

Курсулина ул. 40.